

POESIA

Cristina Peri Rossi,
Estrategias del deseo.
LUMEN. Barcelona, 2004.

En la poesia de Cristina Peri Rossi (Montevideo, 1941) la cletxa triple del desarrelament, el desig i la memòria té textura i fins una tangible palpació muscular. Els seus poemes neixen gairebé sempre en i des de l'acarament, i ensenyen amb el mateix grau de nervi i d'implicació la faicó torbadora del dolor o bé els apassionaments més desfermats provocats per l'amor i pel desig. En efecte, conviuen en la seva poesia –en un mateix sender, com qui diu– la lluita i el naufragi, l'exili i la memòria, l'oblit i la paraula, l'amor i el desamor, la tenacitat i la renúncia, la vida i la mort, la cicatriu i la nostàlgia, la irrigació i la pèrdua, les ferides i l'encís... i les rotunditats del dolor que tot ho apaga i, com queda constatat en el present *Estrategias del deseo*, les respiracions més exacerbades que són fruit directe de l'entrega al plaer i al gust per al sexe. Però hi ha també la serenitat i el pensament, i just aquest binomi constructiu defineix les distàncies entre la corrua anecdòtica d'unes possibles calamitats i l'hàlit d'una experiència que ultrapassa la immediata del periple individual; les distàncies, a la fi, entre l'actitud melangiosa de la pèrdua o l'extirpació, d'una banda, i l'alenada, al costat oposat, d'una poesia que vol allunyar-se de tota convencionalitat. No existeix, doncs, el paradís sense un infern, ni tampoc no hi ha amor sense crueltat, encara que, com altre Ulisses, el caminant solitari, el viatger, sempre reprèn el viatge, el mateix viatge.

En l'amor s'inscriu el desamor

ROGER COSTA-PAU

Aquesta és una de les idees centrals que circulen ara i adés pels poemes d'*Estrategias del deseo*, transportada, això sí, als paisatges més desimbolts d'un erotisme latent: "Del goce / nunca está ausente el dolor: / mientras acaricio morosamente / la dulce piel / de tus senos / de tu cuello / de tus brazos / de tu pubis / no dejo de palpar con atención / los ganglios / las mamas: / un bulto insidioso /

Els seus poemes neixen en i des de l'acarament

podría ser el maldito anuncio / del fin de toda belleza. / Del dolor / que todo placer / encierra".

Els poemes d'*Estrategias del deseo* solen néixer en el context d'una anècdota. Molt sovint dispersa, de manera expressa, per la velocitat amb què es relata. En efecte, Peri Rossi treballa el poema des de l'expansió: vet ací l'ús gairebé nul de la puntuació, de resultes de voler fer coincidir aquests ritmes externs trepidants amb un imaginari que tampoc estalvia en deteniments. Val a dir que aquesta anècdota veloç és molt a prop dels perills de la incontinència, de la mateixa manera que també pot anar a raure a uns climes reiteratius, tant de forma com de fons, o fins i tot

LA POETA CRISTINA PERI ROSSI VA NÉIXER A MONTEVIDEO EL 1941

a unes temptatives més aviat vagues com ocorre en poemes com ara *Exuberancia*, *Perfume* o bé *Anuncio publicitario*.

EN L'EROTISME LÈSBIC

"Convocaste contra mis deseos / el principio de la realidad / pero no es posible desear la realidad / la realidad sólo se la padece... Me negaste por tres veces / en albas sucesivas / siendo yo tu única diosa. Olvidaste tu fe / entraste en la era del escepticismo". En el seu conjunt, el

llibre pot prendre la forma d'una extensa carta d'amor, no forçosament obsessiu, adreçada a un tu que es belluga constant entre la possessió i la pèrdua, entre la imaginació i els llavis tangibles. Talment la baralla d'un mateix –ben estesa entre els poemes, de Virgili o Baudelaire ençà– devers la realitat i les preguntes, l'emoció i el pensament... A *Estrategias del deseo*, i en la creixença d'una obra construïda i construïnt-se en l'enteresa de la militància artística i humana, Peri Rossi ensenya, ja en plena maduresa, la cara més sincera de l'amor, de la disposició personal que ella etziba en l'amor, i ben cert que algú podria caure en el greu error de pensar que l'afirmació lèsbica, aparentment desfermada en el llibre, fóra just un dels seus valors més preuats, per allò del sentit de provocació (pels temps que vivim, Peri Rossi ja podria fer-ne bandera!) o fins i tot per determinades preceptives vingudes d'una ment masclobarriera o directament feminista i esbiaixada.

POESIA

Anna Montero, *Serenitat de cercles*.
PROA. Barcelona, 2004.

La recerca del matís de cada cosa enfront de la unitat és allò que separa el poeta del filòsof, atansat a la indagació de l'absolut. Aquesta distinció, però, no és fàcil de destriar en els casos d'aquells poetes que van pel camí on el silenci és el quasi tot. En l'impressionant llibre de María Zambrano, *Filosofía y poesía*, el joc que es dona a l'una i l'altra no empeny cap a les reduccions empobridores, sinó a la constatació que és ben difícil que puguin realment conjuminar sense ferida. Zambrano ho explica molt eloqüentment quan diu que "la poesía anula el problema de la existencia humana allí donde se manifiesta. Ya el hombre es sólo voz que canta y manifiesta el ser de las cosas y de todo". El poeta o la poeta arriben al poema, després d'una singladura erràtica, potser sense objectius, que qualla en el text mateix, després del qual torna l'obscuriment. Això succeeix quan la veu, amb la mateixa intuïció amb què el filòsof pugui fer la seva recerca, va cap a aquest tot per, finalment, morir en l'o-

Aigua furtiva

SUSANNA RAFART

fegada lucidesa de l'instant, o dit d'altra manera, en el cercle. Anna Montero, polsant aquestes cordes, ens ho mostra en un poema radial del llibre titulat *Interior*: "Entre bocins del dia / per la finestra. / minuciosament dispose / els colors de l'íntima desfeta. / el blau de l'horitzó, / la finestra i el plec d'una veu / o l'ull que mira / i la llum / que entre cendres calla". La concentració d'aquests versos explica fins a quin punt l'essencialitat s'expressa en el mínim element. Part d'aquesta idea justifica el fet que en la poesia de Montero, inclòs el patronímic, les majúscules quedin excloses.

ENTRE TEMPORALITAT I PERMANÈNCIA

Serenitat de cercles és un llibre oximorònic en molts aspectes. Ja el títol marca la doble fluència d'una poesia que neix de la tensió marcada entre temporalitat i permanència. És per això que, en la seva primera part, assistim a la lectura d'un doble text: el poema com a tal, immers

en un present estricte, que dibuixa el segon en el qual podem percebre el vertigen dels sentiments, i el text que inunda com un riu la part inferior de la pàgina i que descriu la progressió de la temporalitat, des de la construcció d'allò que podem crear més o menys permanentment, el *nosaltres*. En la cursiva d'aquesta segona forma, hi observem el símbol de la muntanya com allò que no canvia i que ens situa de manera més clara en la nostra transitorietat. El poeta, a diferència del filòsof, ens deia Zambrano, parteix sempre de l'origen: "en quin lloc de quin mai", replica Montero. En la segona part del llibre, la tensió més amunt assenyalada s'expressa a partir de la relació amorosa, de l'agredolç de la foscor i del seu verb impossible. Segueix una tercera part, *Terra d'ahir*, que acara el neguit de l'aigua furtiva i la voluntat de l'amor, a la vegada que espren la importància del pas del temps que s'alliberarà, encara que no sempre de forma

positiva, en el quart bloc, *Respirar la llum*, en què la forma de l'haikú, amb variacions, fa més concentrada la idea inicial. Aquí arribem a allò que ha buscat la poeta i que és justament allà on no arriba la filosofia: "El xiulit prim d'una merla / travessa el cristall / del vespre". Sense necessitat d'apel·lar a la funció poètica del llenguatge que definí Jakobson, assistim al pes clarivident de la poesia: és la veu que travessa en la foscor sense trencar-la. Hi observem l'evidència de dos mons que no es poden negar, el visible i l'absolut, i el que els uneix, la merla i el seu cant que inquieta, perquè no hi ha felicitat; és a dir, és només una direcció possible, una condició de l'art, com ho són els temps verbals de la primera part del llibre, una direcció que es manifesta en l'objecte: es tracta de l'ocell *bartrià*, l'ocell que ofereix l'enigma a qui l'escolti, l'ocell, en definitiva, de la poesia.

Anna Montero és professora de francès i traductora. El seu treball en aquest camp va des de Baudelaire i Maupassant fins a una recent antologia de poetes quebequesos. És autora de quatre llibres de poesia, d'entre els quals cal destacar *La meitat fosca* (1994) i *Com si tornés d'enlloc* (1999). *Serenitat de cercles* avança en el despullament d'una veu plenament madura.